

NOTITIE

Voor : Ministerie van Sociale Zaken
Van : C.P.R.M. Dekker
Datum : 6 september 2013
Dossier : 10523
Betreft : consultatie invoering reële ambitieovereenkomst

In deze notitie is opgenomen de input van ondergetekende op het consultatiedocument "invoering reële ambitieovereenkomst".

Input memorie van toelichting

1. Sinds het ontstaan van de financiële crisis is het vertrouwen in de pensioensector gedaald. Het onderhavige voorstel dat thans ter consultatie voorligt, heeft tot doel het stelsel van aanvullende pensioenen toekomstbestendig blijft. De toekomstbestendigheid is onlosmakelijk verbonden met herstel van vertrouwen in de pensioensector; immers, het stelsel van aanvullende pensioenen kan alleen maar toekomstbestendig zijn als er voldoende vertrouwen is in de kracht van het stelsel. De door het kabinet aangekondigde discussie over de toekomstige inrichting van het stelsel van aanvullende pensioenen (*pag. 1 MvT*) dient dan ook mede gericht te zijn op het herstel van vertrouwen.
2. Bij de verdere uitwerking en implementatie van de vereiste wetgeving, dient het kabinet voor te sorteren op het herstel van het vertrouwen. In de uitzending van Tros Radar van 2 september 2013 werd als voorbeeld aangehaald de invoering van een nieuwe discontorente vlak voor het invaren van de opgebouwde pensioenrechten en pensioenaanspraken. Achterliggende gedachte daarbij was dat door het hanteren van een nieuwe discontorente de dekkingsgraad boven het – thans geldende – minimum zou komen waardoor afstempelen voor het invaren niet nodig zou zijn. Op dit uitgangspunt werd in de uitzending de nodige kritiek uitgeoefend. Het kabinet doet er verstandig aan om in het voorstel een regeling op te nemen die ziet op de afwikkeling van een bestaande uitkeringsovereenkomst (met nominale garantie) alvorens de bestaande pensioenrechten en pensioenaanspraken worden ingevaren. Dit afwikkelingsmechanisme moet inhouden dat als op grond van de bestaande wet- en regelgeving korting ex. art. 134 PW nodig is, deze korting ook wordt doorgevoerd en daarna wordt ingevaren.
3. In paragraaf 3.1 MvT wordt verwezen naar de zekerheidsmaatstaf van 97,5%. In de toelichting wordt opgemerkt dat uit de evaluatie FTK (en uit de crisis) volgt dat bij deze zekerheidsmaatstaf (en de uitwerking) voldoende vraagtekens geplaatst kunnen worden. In het kader van de toekomstbestendigheid van het stelsel van aanvullende pensioenen mag men zich afvragen of de zekerheidsmaatstaf niet verhoogd moet worden.
4. Het consultatiedocument gaat uit van twee smaken: of een uitkeringsovereenkomst of een reële ambitieovereenkomst. Het oorspronkelijke uitgangspunt van de sociale partners kende ook een combinatiecontract; een bepaald minimum niveau aan harde, gegarandeerde aanspraken omgeven door een voorwaardelijk deel. Inmiddels blijkt dat als

pensioengerechtigden de keus wordt gegeven tussen een stijgend maar voorwaardelijk pensioen of een gegarandeerd maar minder of niet stijgend pensioen, de voorkeur uitgaat naar een gegarandeerd pensioen. Het verdient aanbeveling om dit combinatiecontract ook mogelijk te maken in de bestaande regeling.

5. Het voorstel gaat uit van premiestabiliteit; de werkgevers zijn bereid om de premies die thans worden betaald ook in de toekomst ter beschikking te stellen. Ontwikkelingen op de financiële markten en in de levensverwachting leiden niet – automatisch – tot premiestijgingen. Uit het voorstel voor de invoering van de reële ambitieovereenkomst volgt dat het aanpassingsmechanisme voor wijzigingen in de levensverwachting (“AWL”): in de reële ambitieovereenkomst gezien moet worden als een species van het aanpassingsmechanisme voor financiële schokken (“AFS”). Dit volgt uit de toelichting. De definitie van AFS vermeldt alleen dat het een aanpassingsmechanisme is ten gevolge van financiële mee- of tegenvallers. Alleen uit de toelichting blijkt dat onder financiële mee- of tegenvallers ook wordt begrepen de financiële gevolgen van de ontwikkelingen in de levensverwachting. De definitie van AFS is derhalve onduidelijk.
 - 5.1. Een pensioenfonds dat over wenst te gaan op een reële ambitieovereenkomst dient de aanpassingsmechanismen te communiceren aan de deelnemers. Het beschouwen van het AWL als een bijzondere vorm van het AFS kan niet op een duidelijke manier aan de gewone, niet ter zake deskundige deelnemer worden uitgelegd en zal in de toekomst tot allerlei vragen leiden indien de aanspraken als gevolg van de ontwikkelingen in de levensverwachting worden aangepast.
 - 5.2. Naast de incorporatie van de AWL in de AFS voorziet het voorstel ook in de mogelijkheid om een apart AWL te introduceren. Dit AWL kan worden ingevoerd bij de “pensioenovereenkomst” zonder dat dit begrip op enigerlei wijze wordt begrensd tot een specifieke vorm van de pensioenovereenkomst. Dit losse AWL versterkt de onduidelijkheid van de definitie van AFS ter zake het AWL. Tevens wordt voorgesteld wordt dat een “*pensioenuitvoerder*” een afzonderlijk AWL kan toepassen. Het begrip pensioenuitvoerder omvat mede de pensioenverzekeraar en de premiepensioeninstelling. Een premiepensioeninstelling kan een dergelijk AWL niet toepassen omdat dit impliceert dat de premiepensioeninstelling biometrische risico’s dekt. Van verzekeraars is het nog maar de vraag of zij een dergelijk systeem kunnen gebruiken omdat het haaks staat op het verzekeringskarakter.
 - 5.3. Het voorstel zoals dat thans voorligt, is daarom niet gewenst. Het voorstel dient op twee punten te worden aangepast:
 - 5.3.1. uit de definitie van reële ambitieovereenkomst moet duidelijk blijken dat aanpassing niet alleen kan gebeuren als gevolg van financiële mee- of tegenvallers maar ook als gevolg van wijzigingen in de levensverwachting. In dit verband wordt de volgende aanpassing in de definitie van reële ambitieovereenkomst voorgesteld:

“reële ambitieovereenkomst: een pensioenovereenkomst inzake een vastgestelde pensioenuitkering met een aanpassingsmechanisme voor financiële schokken en een aanpassingsmechanisme voor wijzigingen in de levensverwachting.”

5.3.2. Artikel 10b dient als volgt te worden aangepast:

“Indien in het kader van een pensioenovereenkomst, niet zijnde een reële ambitieovereenkomst, een aanpassingsmechanisme voor wijzigingen in de levensverwachting wordt toegepast, is artikel 10a, eerste, tweede, derde en vijfde lid, van overeenkomstige toepassing.”

5.4. Door beide aanpassingen wordt zonder meer duidelijk dat:

5.4.1. In de reële ambitieovereenkomst naast het AFS ook een AWL moet worden opgenomen (hetgeen in lijn is met de voorstellen van de sociale partners); en

5.4.2. het AWL van artikel 10b niet geldt voor de reële ambitieovereenkomst.

5.5. Wat betreft de toepassing van het AWL: dit moet naar mijn mening verplicht open gebeuren. De grootste invloed van de ontwikkelingen in de levensverwachting is merkbaar in de bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten. Een gesloten toepassing van het AWL heeft tot gevolg dat de gestabiliseerde premie gebruikt gaat worden om de bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten op peil te houden en dit gaat ten koste van de toekomstige opbouw.

5.6. Een gesloten toepassing van het AWL staat ook op gespannen voet met het invaren van de opgebouwde aanspraken en ingegane rechten. Op pagina 35 is duidelijk aangegeven wat het doel is van invaren. Een gesloten toepassing van het AWL betekent eigenlijk dat de doelstelling van het invaren ongedaan wordt gemaakt.

6. Het uitgangspunt dat de zekerheidsmaatstaf van 97,5% beter moet worden waargemaakt is een goed uitgangspunt maar de vraag moet worden gesteld of deze zekerheidsmaatstaf niet moet worden verhoogd.

6.1. Het voorstel voor verbetering van de zekerheidsmaatstaf van 97,5% leunt zwaar op de toeslagambitie. Dit vereist belegging in risicovollere titels om deze toeslagambitie waar te kunnen maken. Een pensioenfonds dat een uitkeringsovereenkomst wenst uit te voeren zal zijn beleggingsbeleid zodanig moeten vormgeven dat de nominale garantie beter kan worden waargemaakt. Het voorstel gaat niet in op de vraag hoe dit kan worden vormgegeven, anders dan door bij de financiële opzet rekening te houden met de toeslagambitie. Verduidelijking op dit punt is noodzakelijk rekening houdende met het uitgangspunt van de premiestabiliteit.

7. De voorgestelde systematiek voor het invaren is – in grote lijnen – in overeenstemming met hetgeen in de literatuur reeds is betoogd. Of de gekozen systematiek in rechte houdbaar is, zal de tijd leren. Hiervoor in onderdeel 2 is al aangegeven dat een afwikkelingsmechanisme nodig is alvorens kan worden ingevaren.

7.1. In de MvT wordt verwezen naar de (on)mogelijkheid van ringfencing van de oude uitkeringsovereenkomst en de nieuwe reële ambitieovereenkomst. Is er in dit verband ook gekeken of de API een oplossing zou kunnen bieden en, zo ja, of dit een wenselijke oplossing is?

Input artikelen

8. Artikel 1 PW:
 - 8.1. Definitie aanpassingsmechanisme financiële schokken: hiervoor in onderdeel 5 (5 tot en met 5.6) is al gewezen op de onduidelijkheid van het AWL als dat in het AFS is opgenomen. Er zijn voorstellen gedaan voor verbetering van de definities. Eenvoudshalve wordt naar deze voorstellen verwezen.
 - 8.2. Definitie dekkingsgraad: het is goed dat er een definitie van dekkingsgraad komt.
 - 8.3. Definitie reële ambitieovereenkomst: zie de opmerkingen en voorstellen in onderdeel 5 hiervoor.
9. Artikel 10a PW (nieuw):
 - 9.1. Wat betreft de opmerkingen over de incorporatie van het AWL in het AFS wordt verwezen naar hetgeen hier eerder over is gesteld.
 - 9.2. Voor wat betreft de gesloten toepassing voor het AWL wordt verwezen naar hetgeen hierover is gesteld in onder 5.5 en 5.6.
 - 9.3. In lid 4 komt aan “*een pensioenuitvoerder*” de bevoegdheid om een afzonderlijk AWL toe te passen. Dit impliceert ook de verzekeraar en de premiepensioeninstelling. Verwezen wordt naar de opmerkingen in onderdeel 5.2 voor commentaar op het gebruik van het begrip “*pensioenuitvoerder*”. Verheldering is in dit verband nodig.
10. Artikel 19a PW (nieuw):
 - 10.1. Dit artikel regelt de doorwerking van de wijziging van een pensioenovereenkomst, maar lijkt alleen van toepassing te zijn als de werkgever op grond van artikel 19 PW eenzijdig de pensioenovereenkomst wijzigt.
11. Artikel 60 lid 7 onderdeel a PW (nieuw):
 - 11.1. In dit lid wordt de reële ambitieovereenkomst toegevoegd. Daarbij geldt nog steeds dat het moet gaan om aanspraken die zijn opgebouwd vanaf 1 januari 2002, maar hoe een en ander moet gebeuren wordt niet toegelicht met voorbeelden.
12. Artikel 62 lid 3 onderdeel a PW (nieuw):
 - 12.1. Zie opmerking 11.1 hiervoor.
13. Artikel 83 PW (nieuw):

- 13.1. In artikel 83 lid 1 onder c PW wordt de mogelijkheid van “invaren” opgenomen. Dit artikel knoopt aan bij:
 - 13.1.1. de pensioenuitvoerder;
 - 13.1.2. de omstandigheid dat de waarde bij dezelfde pensioenuitvoerder blijft.
- 13.2. Wat betreft de “pensioenuitvoerder”: dit impliceert ook de verzekeraar en de premiepensioeninstelling. Verwezen wordt naar onderdeel 5.2 over het gebruik van de definitie “pensioenuitvoerder”.
- 13.3. Wat betreft de omstandigheid genoemd in artikel 13.1.2: wordt nog overwogen om “invaren” bij een andere pensioenuitvoerder ook mogelijk te maken?
- 13.4. Artikel 83 lid 4 PW (nieuw) verplicht de pensioenuitvoerder om de (gewezen) deelnemers, gewezen partners of pensioengerechtigden schriftelijk te informeren over het invaren.
 - 13.4.1. In dit artikellid is het beter om het woord “of” tussen “gewezen partners” en “pensioengerechtigden” te vervangen door “en”. “Of” impliceert namelijk dat sprake is van een keuze.
 - 13.4.2. Het woord “informeert” is te vrijblijvend en kan de indruk wekken dat er nog iets tegen gedaan kan worden. “Deelt mee” is wat dat betreft duidelijker en beter.